

*Iwona Dembowska-Wosik**

SPRAWOZDANIE Z PRZEBIEGU PAŃSTWOWYCH EGZAMINÓW CERTYFIKATOWYCH Z JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO ORGANIZOWANYCH NA WYDZIALE FILOLOGICZNYM UNIWERSYTETU ŁÓDZKIEGO

Państwowe egzaminy certyfikacyjne z języka polskiego jako obcego zostały powołane do życia w 2003 r. i stanowią „zjawisko wyjątkowe w całej historii nauczania polszczyzny jako języka obcego” (Miodunka 2016, s. 253). Ich pojawienie się wpłynęło nie tylko na status języka polskiego w świecie, ale także kształt glottodydaktyki polonistycznej, podnosząc jej status wśród innych dyscyplin filologii polskiej (Zarzycka 2016, s. 224). Można śmiało stwierdzić, że powstanie systemu certyfikacji jppo było zjawiskiem przełomowym. Rozpoczęło ono bowiem nowy okres w rozwoju tej dziedziny – okres glottodydaktyki polonistycznej opartej na standardach europejskich (Miodunka 2013, s. 701).

Pierwsze egzaminy certyfikacyjne z jppo odbyły się w 2004 roku i przez kolejnych 11 lat funkcjonowały w niezmienionej formie, zyskując na popularności oraz znaczeniu. Nadzór nad procesem tworzenia, przeprowadzania i oceniania egzaminów sprawowała Państwowa Komisja Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego (PKPZJPjO). Zainteresowane osoby mogły zdawać egzamin na trzech poziomach zaawansowania: B1 (podstawowym), B2 (średnim ogólnym) oraz C2 (zaawansowanym). Bez względu na poziom zaawansowania egzamin składał się z pięciu części: rozumienia ze słuchu, poprawności gramatycznej, rozumienia tekstów pisanych, pisanie oraz mówienia. Na wszystkich poziomach zaawansowania czas trwania poszczególnych części egzaminu był ten sam, obowiązywał także taki sam próg zaliczenia (60%). Egzamin przeprowadzały komisje egzaminacyjne powoływane przez PKPZJPjO, zarówno w ośrodkach krajowych, jak i zagranicznych (w Europie, Ameryce Północnej oraz Azji; więcej na ten temat: Zarzycka 2016). Bardzo ważnym momentem w historii certyfikacji jppo było wprowadzenie w 2012 roku obowiązku uzyskania certyfikatu z języka polskiego przez osoby ubiegające się o polskie obywatelstwo. Przekształciło to egzaminy certyfikacyjne w egzaminy doniosłe (których zdanie otwiera dostęp do innych, ważnych społecznie wartości) i spowodowało znaczny wzrost liczby zdających (Miodunka 2016, s. 254).

Nowelizacja Ustawy o języku polskim z 12 czerwca 2015 roku przyniosła duże zmiany w systemie egzaminów certyfikacyjnych. Na mocy uaktualnionych przepisów nastąpiła decentralizacja i otwarcie systemu – egzaminy przeprowadzane są obecnie przez krajowe i zagraniczne podmioty uprawnione do tego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Wnioski o nadanie takich uprawnień mogą składać zarówno uczelnie wyższe, jak i inne instytucje, które udokumentują swoją działalność w zakresie nauczania jppo, a także odpowiednią kadrę i warunki lokalowe (Ustawa z dnia 12 czerwca 2015 r. o zmianie Ustawy o języku polskim...; por. Zarzycka 2016, s. 216). Za przeprowadzenie konkretnej sesji egzaminacyjnej odpowiadają osoby upoważnione przez minister-

* i.dembowska.wosik@gmail.com, Zakład Lingwistyki Stosowanej i Kulturowej, Instytut Filologii Polskiej i Logopedii, Wydział Filologiczny, 90-236 Łódź, ul. Pomorska 171/173.

stwo do przewodniczenia komisjom egzaminacyjnym. Są to absolwenci studiów polonistycznych lub neofilologicznych, którzy ukończyli specjalizację glottodydaktyczną albo studia podyplomowe z zakresu glottodydaktyki oraz przeszli odpowiednie przeszkolenie. Lista osób uprawnionych udostępniana jest przez MNiSW w Biuletynie Informacji Publicznej.

Ponadto rozszerzono ofertę egzaminów – pojawiły się nieistniejące wcześniej poziomy A1, A2 oraz C1 (jako uzupełnienie oferowanych od 2004 roku poziomów B1, B2 i C2), a także wersja egzaminów dostosowana do potrzeb dzieci i młodzieży. Nowa wersja systemu wniosła także zmiany struktury egzaminów – zróżnicowała ich skład (na poziomie A nie testuje się bowiem osobno poprawności gramatycznej), czas trwania poszczególnych części oraz próg zdawalności (który na poziomach A1-B1 wynosi obecnie 50%, zaś na pozostałych – 60%). Ogólne i szczegółowe opisy kompetencji w jpjo na poszczególnych poziomach biegłości językowej stanowią załącznik nr 1 do Rozporządzenia Ministra nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 26.02.2016 r. w sprawie egzaminów z języka polskiego jako obcego. Nad całością procesu certyfikacji czuwa powołana w miejsce PKPZJPjO Państwowa Komisja ds. Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako obcego (PKdsPZJPjO).

Wydział Filologiczny Uniwersytetu Łódzkiego znalazł się wśród siedmiu pierwszych instytucji, którym nadano uprawnienia do organizacji egzaminów na nowych zasadach w czerwcu 2016 roku (decyzja MNiSW nr 6/DWM/2016). Dzięki swojej działalności w dziedzinie filologii polskiej i glottodydaktyki polonistycznej oraz dużemu zapleczu kadrowemu UŁ uzyskał prawo do przeprowadzania egzaminów na wszystkich istniejących poziomach zaawansowania – A1-C2 w grupie dostosowanej do potrzeb osób dorosłych oraz A1-B2 w grupie dostosowanej do potrzeb dzieci i młodzieży.

W proces certyfikacji szczególnie zaangażowana jest Katedra Lingwistyki Stosowanej i Kulturowej, której aktywność naukowa i dydaktyczna skupia się wokół glottodydaktyki polonistycznej. Katedra prowadzi specjalizację „Nauczanie języka polskiego jako obcego” dla studentów studiów polonistycznych i neofilologicznych, cyklicznie organizuje konferencje naukowe poświęcone tematyce glottodydaktycznej oraz wydaje punktowane czasopismo „Acta Universitatis Lodzianis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”. Pracownicy Katedry zaangażowani są w wielorakie aspekty certyfikacji. Profesor Grażyna Zarzycka jest członkiem Państwowej Komisji ds. Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego, zaś dr Michalina Biernacka i dr Iwona Dembowska-Wosik (wraz ze zmarłą niedawno dr Iwoną Wilhelms ze Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców UŁ) jako pierwsze osoby z Uniwersytetu Łódzkiego zostały wpisane na listę osób uprawnionych do przewodniczenia komisji egzaminacyjnej (por. *Lista egzaminatorów...*).

W 2016 roku, po wprowadzeniu nowych przepisów, odbyły się dwa egzaminy certyfikatowe (we wrześniu oraz w listopadzie), które obejmowały łącznie 3 poziomy zaawansowania – poziom B1 (progowy), B2 (średni ogólny) oraz C1 (poziom efektywnej biegłości użytkowej) w grupie dostosowanej do potrzeb osób dorosłych. Pierwsza sesja egzaminacyjna miała miejsce 3 i 4 września (sobota i niedziela), a przewodniczyła jej Iwona Dembowska-Wosik. W sumie wzięło w niej udział 68 kandydatów, z czego 55 na poziomie B1 oraz 13 na poziomie B2. Zdający pochodzili z 21 krajów, w tym 5 państw członkowskich UE, 6 państw europejskich spoza Wspólnoty oraz 10 krajów spoza Starego Kontynentu. Wśród zdających największą grupę stanowili kandydaci z Ukrainy (22 osoby), zgłosiła się też duża grupa kandydatów z Czech (12 osób).

Kolejny egzamin, któremu przewodniczyła Michalina Biernacka, odbył się 19 i 20 listopada. Przystąpiło do niego 53 kandydatów, z czego 43 osoby na poziomie B1, 9 osób na poziomie B2 oraz jedna osoba na poziomie C1. Zdający reprezentowali w sumie 15 krajów, w tym 3 z UE, 3 państwa spoza Unii Europejskiej oraz 9 państw nieeuropejskich. Egzamin zdawała też jedna osoba posiadająca polskie obywatelstwo, ale stale zamieszkała za granicą. Także tym razem licznie reprezentowana była Ukraina (24 zdających), a także Białoruś (12 osób).

Dane pozyskane z formularzy zgłoszeniowych potwierdzają status egzaminu jako testu doniosłego – ogromnej większości zdających certyfikat z języka polskiego potrzebny jest do uzyskania polskiego obywatelstwa. Takie plany zadeklarowało aż 50 osób w sesji wrześniowej (73%) oraz 46 osób w sesji listopadowej (87%) – łącznie 79% wszystkich zdających.

Oba egzaminy zostały przeprowadzone w komfortowych warunkach nowego gmachu Wydziału Filologicznego UŁ. Grupa zdających na poziomie B1 pracowała nad pisemną częścią egzaminu w nowoczesnej auli mieszczącej 120 osób, natomiast egzaminy na poziomie B2 i C1 odbywały się w mniejszych salach znajdujących się na tym samym piętrze co aula.

Zgodnie z regulaminem część pisemna egzaminu w obu przypadkach została przeprowadzona w sobotę. Po jej zakończeniu, jeszcze w sobotę komisja każdorazowo przyjęła na egzamin ustny 10 osób, które zgłosiły taką prośbę. Pozostali kandydaci zdawali część ustną w niedzielę. Egzaminy przebiegały sprawnie, w miłej atmosferze. Komisje egzaminacyjne, składające się z absolwentów łódzkiej specjalizacji glottodydaktycznej, a obecnie pracowników Wydziału Filologicznego UŁ, Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców UŁ oraz Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, pracowały następnie przez około półtora tygodnia, oceniając części testowe oraz prace napisane przez kandydatów w module „Pisanie”. Po przekazaniu protokołu z egzaminu podmiotowi uprawnionemu (odpowiednio 14.09.2016 oraz 2.12.2016 r.) nastąpiło rozesłanie wyników. Zdający poznali więc rezultaty swojej pracy po dwóch tygodniach od złożenia egzaminu².

Egzaminy cieszyły się zainteresowaniem lokalnych mediów (TVP Łódź, TV Toya, Radia Łódź oraz „Dziennika Łódzkiego”), a obecność Wydziału Filologicznego UŁ na certyfikatowej mapie Polski jest kolejnym ważnym rozdziałem glottodydaktycznej historii uczelni, a także samego miasta. Rok po przyznaniu Uniwersytetowi Łódzkiemu uprawnień do organizacji egzaminów certyfikatowych pozostaje on jedyną w Łodzi i regionie instytucją oferującą takie egzaminy, co potwierdza centralne miejsce UŁ na łódzkiej scenie glottodydaktycznej. W 2017 roku planowane są 3 sesje egzaminacyjne, a kolejni członkowie łódzkiego zespołu podnoszą swoje kwalifikacje, zdobywając uprawnienia do pełnienia funkcji przewodniczącego komisji egzaminacyjnej.

² Należy podkreślić, że w porównaniu z ośrodkami przeprowadzającymi egzaminy certyfikato-
towe z innych języków europejskich jest to dość krótki termin. Przykładowo na wyniki egzaminów
z języka francuskiego organizowane przez Alliance Française czeka się od 3 do 4 tygodni, zaś na
rezultaty egzaminów z języka angielskiego Cambridge English – od 4 do 6 tygodni. (Informacje
te uzyskałam telefonicznie w łódzkim oddziale Alliance Française oraz infolinii British Council).

BIBLIOGRAFIA

- Lista egzaminatorów z języka polskiego jako obcego*, <http://www.bip.nauka.gov.pl/certyfikacja-jezyka-polskiego-jako-obcego/lista-egzaminatorow-jezyka-polskiego-jako-obcego.html> [12.11.2016 r.]
- Miodunka W. T., 2016, *Glottodydaktyka polonistyczna: pochodzenie – stan obecny – perspektywy*, Kraków.
- Miodunka W. T., 2013, *Glottodydaktyka polonistyczna w rozwoju nauczania i badań polszczyzny w latach 1950–2012*, w: *70 lat współczesnej polszczyzny. Zjawiska – procesy – tendencje*, red. A. Dunin-Dudkowska, A. Małycka, Lublin 2013, s. 681–710.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 lutego 2016 r. w sprawie organizacji egzaminów z języka polskiego jako obcego. (Dz.U. z 2016 r. poz. 405).
- Ustawa z dnia 12 czerwca 2015 r. o zmianie Ustawy o języku polskim oraz Ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1132).
- Zarzycka G., 2016, *Wpływ egzaminów certyfikatowych z języka polskiego jako obcego na status polszczyzny w świecie oraz na zmiany w glottodydaktyce polonistycznej*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN, t. LXII, s. 223–227.